Artvin ilindeki geleneksel kırsal mesken mimarisine bir örnek: ahşap yığma evler

An example of traditional rural residential architecture in Artvin province: wooden masonry houses

Fatih ORHAN¹ , Serhat ZAMAN² , Ahmet ÇAVUŞ³

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Erzincan, Türkiye

²Uludağ Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Bursa, Türkiye

³Atatürk Üniversitesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Erzurum, Türkiye

ORCID: F.O. 0000-0001-9623-4597; S.Z. 0000-0003-4300-9382; A.Ç. 0000-0002-7359-1273

ÖZ

Meskenler bir bölgenin coğrafi özelliklerinin ve kültürünün en önemli yansımaları arasında yer almaktadır. Nitekim hem meskeni oluşturan yapı malzemelerinin tercihi, hem de bu malzemenin hangi esaslar dâhilinde nasıl bir araya getirileceği coğrafyanın sunduğu imkânlar ile kültürel birikimin bir sonucudur. Doğu Karadeniz Bölümü sınırları içerisinde bulunan Artvin ili, genel anlamda nemli Karadeniz ikliminin etkisi altında olup, ormanlar en geniş doğal bitki örtüsü grubunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda Artvin ilinde mesken yapımında kullanılan yapı malzemeleri arasında en yaygın olanı ahşaptır. İlin bazı kesimlerinde ahşap haricinde herhangi bir yapı malzemesinin kullanılmadığı meskenler de mevcuttur. Bu meskenlerde ahşap malzeme işlenmiş veya yarı işlenmiş şekillerde üst üste yığılarak yapı duvarları oluşturulur. Ahşap yığma olarak adlandırılan bu yöntemde en önemli aşama, ahşap malzemelerin köşe kısımlarından birbirine tutturulması işlemidir. Nitekim çivi bile kullanılmadan açılan çentik ve yivler aracılığıyla ahşabın birbirine kenetlenmesi, yöredeki bu meskenlerin en karakteristik özelliğidir. Ahşap yığma meskenler, hem kırsal alanlardan yaşanan göçlere hem de yeni inşa malzeme ve tekniklerine karşı ayakta kalma mücadelesi vermektedir. Ahşabın nemli ortamlarda kolay çürümesi ve deforme olması da bu mücadelede söz konusu meskenlerin en önemli dezavantajları arasında yer almaktadır. Oysaki bu meskenler kültürel mirasın önemli bileşenleri konumundadır. Bu kapsamda korunmaları ve gelecek nesillere miras olarak bırakılmaları oldukça önemlidir. Bunu sağlamanın en rasyonel yollarından biri de, bu meskenleri hem bir turistik çekicilik unsuru, hem de turistik konaklama mekânı haline getirmek olacaktır. Bu çalışmada da yöre ailelerinin yanı sıra yönetim kademelerinde bulunan idarecilerde söz konusu kırsal meskenlerin öneminin kavranması, korunması ve turizme kazandırılması noktasında bir bilincin oluşmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel Mesken, Kültür, Artvin, Koruma, Turizm.

ABSTRACT

Dwellings are among the most important reflections of the geographical characteristics and culture of a region. Indeed, both building material choice and the principles of the manner in which those materials are brought together are the result of geographical opportunities and cultural accumulation. Artvin, located within the borders of the Eastern Black Sea Department, is influenced by a humid Black Sea climate and forests constituting the largest natural flora group. Wood, therefore, is the most common building material used in residential construction. In some parts of the province, there are dwellings that use wood as the only building material. In these dwellings, wooden logs are stacked on top of each other in processed or semi-processed shapes. The most important step in this method, known as wood masonry/piling, is the process of attaching wooden materials to each other from the corners. The defining feature of these dwellings is the interlocking of wood using notches and grooves but not nails. Wooden masonry dwellings struggle to survive both migration from rural areas and the introduction of new construction materials and techniques. However, these dwellings are important components of the region's cultural heritage. In this context, it is highly important to protect them so that their legacy can be left to future generations. One of the most rational ways of achieving this would be to transform these dwellings into both tourist attractions and tourist accommodation. This study, was aimed at contributing to the formation of awareness about the importance of these rural dwellings and their conservation, as well as at contributing to tourism development planning at the local family administration and management levels.

Keywords: Traditional Residence, Culture, Artvin, Conservation, Tourism Page.

Başvuru/Submitted: 30.03.2019 **Kabul/Accepted:** 08.05.2019

Sorumlu yazar/Corresponding author: Fatih ORHAN / forhan@erzincan.edu.tr

Atıf/Citation: Orhan, F., Zaman, S., Cavus, A. (2019). Artvin ilindeki geleneksel kırsal mesken mimarisine bir örnek: ahşap yığma evler. B. Gonencgil, T. A. Ertek, I. Akova ve E. Elbasi (Ed.), 1st Istanbul International Geography Congress Proceedings Book (s. 420-430) içinde. İstanbul, Türkiye: Istanbul University Press. <https://doi.org/10.26650/PB/PS12.2019.002.042>

1. GİRİŞ

Barınma sosyal bir varlık olan insanoğlunun en temel ihtiyaçlarından biridir. Dolayısıyla şekli ve türü ne olursa olsun, barınak dediğimiz kapalı mekânların insanlık tarihi kadar eski olduğunu söylemek mümkündür (Sayan, 1997). Geçmişte ilkel ve doğal barınaklarda yaşayan insanlar zamanla ilgi ve ihtiyaçlarına göre, bilgi ve teknolojilerindeki gelişmeye de bağlı olarak içinde barınacağı mekânlar oluşturmuşlardır. Ev, mesken veya konut olarak adlandırılan bu mekânların ilk olarak, insanoğlunun yerleşik hayata geçtiği Neolitik dönemde ortaya çıktığı tahmin edilmektedir (Şenel, 2002).

Kültürün peyzajdaki yansıması olarak görülen ve insanın yaşama alanının odağı durumundaki ev, onu yapan ve kullanan insanın dünya görüşü ve algılamasını, mit ve inançlarını, ideallerini, geleneklerini, sosyal düzen ve organizasyonlarını, hayatlarını kazanma biçimlerini, yani bütün olarak kültürünü özenle işlediği ve maddi olarak görülebilir hale getirdiği mekândır (Köse, 2007). Şüphesiz ki her ev belli oranda içerisindeki kültürü ve coğrafi şartları yansıtır olmakla birlikte, bu bakımdan geleneksel kırsal meskenler (Doğanay ve Orhan, 2014; Bulut, 2016) ile yapılış tarihi eskilere dayanan evler (Birinci, vd., 2017) çok daha ilgi çekicidir. Bu nedenle, yüzey kültürün veya bir başka ifadeyle kültürel peyzajın en önemli unsurlarından biri, yerel mimari ve meskenlerdir. Aslında yerel mimari peyzajın en görünür yönü olarak düşünülebilir (Domosh et al, 2010). Nitekim yerel mimarinin herhangi bir bölgenin kültürel coğrafi görünümünde anahtar eleman olduğu vurgulanmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 2011). Ayrıca görselliğe hitap ederek ilk bakışta fark edilebilir olması, kendini keşfe gelenlere kültürel farklılıkları veya benzerlikleri kısa sürede kavramada önemli kolaylıklar sağlar. Bu bakımdan yerel ve geleneksel mimari her zaman ilgi uyandırıcı olmuş ve turistik anlamda da değer görmüştür.

Geleneksel kırsal meskenler; yapı malzemesi, şekli ve çeşitli kısımlarının düzenlenme tarzı ile içinde bulunduğu coğrafi koşulların etkisini taşıyan ve dolayısıyla da bu koşullar hakkında ipuçları veren eserlerdir (Tanoğlu, 1969). Bu meskenler, teknolojik yapı malzemelerine ve profesyonel mimarların oluşturduğu standart modern mimariye göre değil, nesilden nesile aktarılan ve çok az değişen zihinsel imgeler ile toplumun ortak hafızasının üzerine kuruludur. Bu nedenle yerel mimari, geleneksel, muhafazakâr ve fonksiyonel yapılarla bezenmiştir (Domosh et al, 2010). Böylece her toplum için belli oranda birbirleriyle benzeşen, ancak birçok özgün özellik barındıran mesken kültürü oluşmuştur.

Bir bölgedeki kırsal mesken mimarisinde, jeolojik yapı, yeryüzü şekilleri, iklim özellikleri, orman varlığı ve yapı malzemesi temin kolaylığı (Tunçdilek, 1967) gibi birçok doğal çevre faktörünün (Zaman, 1995) etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Bununla birlikte konuyu sadece doğal çevre faktörlerine indirgemek, determinist bir yaklaşım olur ki, günümüzde coğrafyacıların büyük çoğunluğu bu durumu kabul etmemektedir. Bir başka ifadeyle, mesken mimarisinin oluşmasında coğrafi faktörler tek başına belirleyici değildir. Eğer öyle olsaydı, yeryüzünün benzer coğrafi faktörlere sahip olan kısımlarında tek tip mesken grupları ile karşılaşmamız gerekirdi. Oysaki aynı yapı malzemesi kullanılsa bile farklı görünüş ve planlara sahip mesken tiplerinin örneklerini dünya üzerinde ve ülkemizde görmemiz mümkündür. Örneğin boğaz geçme tekniği ile birbirine geçirilmiş ahşap malzemeden oluşan Sibiry'a'daki, New Mexico'daki ve Artvin ilindeki meskenler arasında önemli farklılıkların olduğu hemen anlaşılmaktadır. O halde kırsal mesken mimarisinde yörenin doğal çevre faktörlerinin yanı sıra, farklı etmenlerin de belirleyici olduğu açıktır. Nitekim Rapoport, kırsal mesken mimarisinde geçmişten gelen alışkanlık ve yapıların doğal faktörlerden ziyade, kültürel ve dini tutumların bir işlevi olduğunu belirtmiştir (Rapoport, 1969). Bir başka ifadeyle, uğraşılan ekonomik faaliyet şekilleri, ailelerin sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyleri, tarihi nedenler ve gelenek-görenekler gibi birçok faktör kırsal meskenlerin yapım şekli ve işlevleri üzerinde belirleyici olmaktadır (Doğanay ve Orhan, 2016).

Yerleşim alanları ve özellikle onun çekirdeğini oluşturan meskenler, kültürel kimliğin üretildiği ve uygulandığı birincil alanlardır (Duncan and Lambert, 2004). Bu nedenle sosyologlar, antropologlar ve bir kısım coğrafyacılar kültür ve kimlik araştırmalarında, meskenlerin rolünü ve yol gösterici özelliklerini incelemişlerdir. Nitekim geleneksel meskenler, doğal çevre faktörleriyle uyum içerisinde gelişen ve geçmişten günümüze kadar gerek kendi üyeleri tarafından ve gerekse komşu kültürlerle etkileşim sonucunda ortaya çıkan kültürel birikimin en güzel sergilendiği mekânlardır. Bu yapılar, toplumun ihtiyaçlarına göre nasıl şekillendiğini, plan tiplerinin gelişiminde aile yapısının ve birey sayısının etkisini, gerçekleştirilen ekonomik faaliyetlerin ve ihtiyaçlarının ne tür eklentiler ortaya çıkardığını, dini inanış ve yaşantının etkisini, kadının toplum içerisindeki yerini gösteren önemli deliller sunmaktadır. Ayrıca insanoğlunun doğal çevre koşullarına nasıl uyum sağladığının ve aklını kullanarak onu kendi ihtiyaçlarına göre nasıl dönüştürdüğünün somut kanıtı niteliğindedirler. Neticede insanoğlu yaşadığı toplumun kültür ve geleneklerini, içinde bulunduğu coğrafyanın doğal çevre koşullarıyla birleştirir ve buna göre biçimlendirir. Bu nedenle insan davranış biçimleri gibi mimari faaliyetleri de gelenekseldir (Karpuz, 1993).

2. ARAŞTIRMA SAHASININ YERİ ve KONUMU

Çalışmanın inceleme konusunu, Artvin ili sınırları içerisindeki geleneksel köy meskenleri arasında yer alan ahşap yığma evler oluşturmaktadır. Artvin ili ülkemizin kuzeydoğusunda Gürcistan sınırında yer almaktadır. İl idari alanı, doğudan Ardahan, güneyden Erzurum ve batıdan da Rize illeri ile çevrilidir. Ayrıca il arazisinin kuzeyinde Gürcistan toprakları ile kuzeybatısında Karadeniz yer almaktadır (Şekil 1). 7393 km² yüzölçümüne sahip olan Artvin, Merkez ile beraber 9 ilçe ve 320 köy yerleşmesinden oluşmaktadır.

Şekil 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.

3. ARAŞTIRMANIN AMAÇ ve YÖNTEMİ

Kullanılan yapı malzemesinden yapım tekniklerine, plan özelliklerinden eklentilerine kadar birçok mimari özelliğin o bölgede yaşayan insanların kültürel birikiminin ve coğrafi faktörlerin etkisi altında oluştuğu bilinmektedir. Bununla birlikte, yörenin coğrafi ve kültürel özelliklerinin bir yansıması olan, bu nedenle de kültürel miras kapsamında ele alınması gereken geleneksel meskenlerimiz ne yazık ki her geçen gün artan oranda, yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Eldeki bu çalışmada da, Artvin ilindeki geleneksel mesken mimarisi örnekleri arasında yer alan ahşap yığma evler bu bakış açısıyla ele alınmış ve korunması yönünde bilinç oluşturulması amaçlanmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemleri tercih edilmiştir. Bu kapsamda ilk aşamada literatür tarama süreci tamamlanmış ve ilgili çalışmalardan yararlanılarak kuramsal çerçeve oluşturulmuştur. Çalışmanın ikinci, ancak en önemli aşamasını ise saha çalışmaları oluşturmaktadır. Arazinin geniş olması ve araştırma evreninin genişliği örneklem alınmasını zorunlu hale getirmiştir. Örneklem seçimi

yapılırken rastgele hareket edilmemiş ve nitel araştırma yöntemlerinde çok fazla başvurulan amaçlı örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Nitekim bu yöntem, olay ve olguların keşfedilmesi, açıklanması ve derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Ayrıca bu örnekleme yönteminin alt türlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme (Yıldırım ve Şimşek, 2011) yöntemi benimsenerek farklı özelliklere (coğrafi, sosyo-kültürel vb.) sahip köy yerleşmelerinden örnekler örnekleme dâhil edilmiştir. Bu kapsamda ahşap yığma ev mimarisi ile öne çıkan Şavşat, Ardanuç ve Borçka ilçelerinin kırsal alanlarındaki yaklaşık 40 kadar meskende incelemelerde bulunulmuştur.

Araştırma kapsamına alınan köy yerleşmelerindeki kırsal meskenler; dış görünüşleri, plan özellikleri, yapılış tarihleri, yapı malzemeleri, çatı şekli ve eklentileri gibi birtakım özellikleri açısından incelenmiştir. Bu özelliklerinin oluşmasında hangi coğrafi faktörlerin ve kültürel özelliklerin etkili olduğunu daha iyi ortaya koyabilmek açısından mesken sahipleri ile de yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla mülakat gerçekleştirilmiştir. Ayrıca mesken ile doğal çevre etkileşimini bariz bir şekilde ortaya koyduğu düşünülen kısımlar da fotoğraflanarak kayıt altına alınmıştır. Elde edilen tüm bu bulgular betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri (Yıldırım ve Şimşek, 2011) kullanılarak analiz edilmiş ve coğrafi bakış açısının süzgecinden geçirilerek eldeki çalışma oluşturulmuştur.

4. BULGULAR

Yapı malzemesi, geleneksel mimariyi etkileyen en önemli unsurlardan biridir (Eruzun, 1972). Geleneksel kırsal meskenlerin en önemli özelliklerinin başında da, mesken yapımında kullanılacak malzemenin en kolay ve en ucuz şekilde temin edilebilir olması gelir. Bu kapsamda yapı malzemesinin yakın çevreden seçilmesi esastır. Artvin ili geleneksel meskenlerinde en fazla kullanılan yapı malzemesi ahşaptır (Fotoğraf 1). Şüphesiz ki bunda Artvin ilinin sahip olduğu orman varlığı belirleyici olmuştur (Şekil 2). Nitekim Artvin ili ülke orman varlığı içerisinde de önemli bir paya sahip olup, il arazisinin yaklaşık %54'ü ormanlarla kaplıdır (Eminağaoğlu, 2015).

Fotoğraf 1: Ahşap, yörede en yaygın kullanılan yapı malzemesidir.

Şekil 2: Artvin İli Arazi Kullanım Haritası (Yılmaz vd., 1998'den yararlanılarak hazırlanmıştır).

Mesken inşasında kullanılan ahşap malzemenin seçiminde yağış ve neme dayanıklı olması en önemli kriter olarak dikkate alınmaktadır (Orhan, 2019). Bu kapsamda geniş yapraklı ağaçlar içerisinde kestane kerestesi oldukça değerlidir. Neme karşı dayanıklı olan bu ağacın kerestesi, özellikle nemli kıyı kuşağında yer alan ilçelerdeki meskenlerde en fazla tercih edilen ahşap malzeme olmuştur. Araştırma sahasının iç kesimlerinde ise, yine kerestesi sağlam olan ladin, sarıçam ve göknar ağaçları bu açıdan en çok tercih edilen türlerdir (Fotoğraf 2).

Fotoğraf 2: Yapı malzemesi olarak en fazla kestane, ladin, göknar ve sarıçam ağaçlarının ahşabı kullanılmaktadır.

Ahşap Yığma Evlerin Yapım Teknikleri

Mesken tamamıyla ahşaptan yapılsa bile temelde taş malzeme kullanılmaktadır (Fotoğraf 3). Böyle bir yapım tekniğinin tercih edilmesinde yine yörenin coğrafi özelliklerinin etkisi vardır. Nitekim Artvin ilinin genel olarak yağışlı bir iklime sahip olması, nem oranlarının da yüksek olmasına neden olmuştur. Bu bağlamda ahşap malzemeyi toprağın neminden uzak tutmak amacıyla böyle bir yöntem izlenmektedir.

Fotoğraf 3: Ahşap yığma evlerin temelinde genellikle taş malzeme kullanılmaktadır.

Ahşap yığma sistemi, ahşap malzemenin basit bir taş temel üzerine yatay doğrultulu olarak üst üste yığılması ve belli şekillerde birbirine kenetlenmesi esasına dayalıdır. Bu yapım tekniğindeki en önemli kısım, ahşap malzemenin birbirine sağlam bir şekilde tutturulması aşamasıdır. Yörede bu amaçla, ağaçların uç kısımlarında yiv ve çentikler açılarak birbirine geçirilmesi yöntemi benimsenmiştir. Boğaz geçme olarak isimlendirilen (Tuna, 2008) bu yöntemle, yapıda çivi dâhil ahşap haricinde herhangi bir malzeme kullanılmadan temelden tavana doğru örülerek meskenin duvarları inşa edilmiş olur (Şekil 3).

Şekil 4: Artvin ilinde yaygın olarak görülen çatı tipleri.

Araştırma sahasında çatıların eğim yönünü belirleyen temel faktör topoğrafya koşullarıdır. Nitekim yörede çatıdan akan kar ve yağmur sularının meskenin temelini etkilememesi temel gayedir. Çünkü temele sızan sular, zaten heyelan riskinin yüksek olduğu yörede temelde kaymalara neden olabilmektedir. Bu nedenle eğimli yüzeylerde kurulan meskenlerde, binanın yamaca denk gelen arka kısmına suların damlamaması için, iki veya üç yöne eğimli çatılar tercih edilmektedir. Artvin ilindeki geleneksel ahşap meskenlerde en yaygın olanı ise, iki omuz çatılardır. Araştırma sahasındaki ahşap meskenlerde çatı örtü gereci olarak kullanılan geleneksel malzeme, yörede *bedevra* olarak da adlandırılan *hartama*dır. Ancak son zamanlarda çeşitli nedenlerden dolayı, çatı örtü malzemesi olarak hartama kullanımı terk edilerek, sac kullanımı yaygınlaşmıştır (Fotoğraf 5).

Fotoğraf 5: Ahşap yığma meskenlerin çatıları genellikle iki yana eğimli olup, sac veya hartama ile örtülüdür.

Artvin ilindeki geleneksel ahşap yığma köy meskenlerinin büyük bölümü iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bununla birlikte Artvin ilinde meskenlerin arka kısımlarının ekseriyetle yamaçlara tesadüf etmesi, arka cepheden tek katlı, ön cepheden ise iki katlı bir mesken görünümünün oluşmasına neden olmaktadır (Tarkan, 1973). Bu nedenle yamaçta kurulan yöre meskenlerinin vadiye bakan ön bölümünde oluşan alt kat, genellikle üst kat kadar geniş değildir. Bu kısımların hayvan barınağı veya depo olarak kullanımı daha yaygındır. Bazılarında ise, alt katın bir bölümü hayvan barınağı olarak kullanılıyor iken, diğer bölümünde iki odadan oluşan ve kış aylarında kullanılan kısım bulunur. Bu odalar, *kış odası* (*ahor odası*) olarak adlandırılmaktadır.

Sahadaki ahşap yığma meskenlerin planlarındaki ortak özellik, bir orta(k) mekân algısının var olmasıdır. Ancak orta mekânın oda görüntüsünden ziyade bir koridor veya hol yapısında olduğu görülmektedir (Şekil 5). Bu meskenlerde, koridor bazen evin genel uzantısına dik bir şekilde tek doğrultulu, bazen L ve bazen de T şekilli olabilmektedir. Odalar bu koridora açılacak biçimde farklı şekillerde dizayn edilmiştir. Bu meskenlerde koridor, *ayvan* adı verilen balkonlara açılmaktadır. Bu tip meskenlerin iki veya üç tarafı boylu boyuna ayvanlar ile çevrilidir.

Şekil 5: Ahşap yığma mesken planları, geniş bir koridor veya hol etrafında şekillenmektedir.

Ayvanların genellikle vadi yamacına bakan ön cephelerinde yörede *köşk/köşki* adı verilen cumbalar mevcuttur (Fotoğraf 6). Ahşap işçiliği ile ahşap süslemesinin en güzel örneklerinin sergilendiği köşkler, içinde oturulabilecek şekilde düzenlenmektedir. Bunlar ekseriyetle bir tane olmakla birlikte, bazen yana yana iki tane yapılabilmektedir. Ayrıca bu meskenlerin geleneksel hallerinde tuvaletler genellikle evin dışında olup, daha sonra yaygınlaşan bir anlayışla ayvanların köşe kısımlarına *asma tuvaletler* şeklinde yapılmaya başlanmıştır (Fotoğraf 6).

Fotoğraf 6: Köşk ve asma tuvaletler, yöredeki ahşap yığma evlerin karakteristik bölümlerindendir.

5. SONUÇ ve TARTIŞMA

Geleneksel kırsal meskenleri barındıran yerleşmeler, gerek doğal çevre güzellikleri ve temiz havası, gerekse geleneksel mimari ve yaşam tarzının oluşturduğu sosyo-kültürel özellikleri açısından zengin turizm potansiyeli barındıran alanlardır. Nitekim konuyla ilgili yapılan birçok akademik çalışmada geleneksel kırsal meskenlerin kırsal turizme önemli oranda katkı sağlayabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, kırsal kültürel peyzajın ve geleneksel meskenlerin korunmasının en etkili yollarından birinin, uygun planlama ve yatırımlarla gerçekleştirilecek kırsal turizm olduğu ifade edilmektedir. Bu kapsamda bu kültürel miras değerlerimizi koruma bilincinin yaygınlaştırılması ve sürdürülebilir kullanımının önünün açılmasının en akılcı yolu da devlet kurumlarının da destek vereceği bir mekanizma ile bu meskenlerin kırsal turizme kazandırılması olacaktır. Nitekim doğa temelli turizm türlerinin yapısında çevresel değerlerin korunması, taşıma kapasitesinin belirlenmesi, uyulması ve sürdürülebilirlik ilkeleri bulunmaktadır.

Turizm sektörünün en önemli sacayaklarından biri de konaklamadır. Kırsal yerleşmelere gelen turistlerin konaklama ihtiyaçları, geleneksel köy evlerinin onların hizmetine sunulmasıyla en rasyonel şekilde çözüme kavuşturulabilir. Belli esaslar dâhilinde, ev pansiyonculuğunun geliştirilmesi, istenilen hedeflere ulaşılması noktasında önemli bir adım olabilir. Ahşap yığma evlerin gerek dış görünüşleri ve gerekse plan tipleri bunun için oldukça müsaittir. Bu durumda geleneksel köy evleri, geleneksel yapısı bozulmadan turistlerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir yapıya dönüştürülmelidir. Nitekim ülkemizdeki geleneksel evleri ile öne çıkan Safranbolu, Beypazarı, Amasya, Cumalıkızık vb. yerlerdeki uygulamalar artı ve eksileriyle ele alınarak, saha için uygun model oluşturulabilir.

Sonuç olarak araştırma sahasında gelişen turizmin hem bölge halkına fayda sağlaması hem de bölge üzerinde uzun dönemli sürdürülebilir turizm anlayışı içerisinde gelişiminin sağlanması için, bölgede hali hazırda kullanılan veya atıl durumdaki ahşap evlerin yapılacak olan küçük düzenlemeler ile konaklama alanı olarak turizm sektörüne açılması yararlı olacağı düşünülmektedir. Böylece köylerde ekosistem açısından hassas özellikteki alanların zarar görmesinin önüne geçilebileceği gibi, yörede yaşayanların da ekonomik açıdan kalkınmaları sağlanmış olacaktır.

KATKI BELİRTME: Bu çalışma, Tübitak tarafından desteklenen proje (Proje No: 118K358) kapsamında gerçekleştirilmiştir.

KAYNAKÇA

- Birinci, S., Kaymaz, Ç. K. ve Camcı, A. (2017). Kültür turizmi açısından Harran ilçe merkezi ve geleneksel kubbe meskenleri (Şanlıurfa). *Turkish Studies*, 12 (3), 93-118.
- Bulut, İ. (2016). Anadolu konut kültüründen kaybolmakta olan mesken şekli: Yozgat'ın kara yapıları. Çetin, T. ve Meydan, A. (Ed.) *Türk kültüründe coğrafya II* içinde (s. 289-314). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ceylan, S. (1995). *Artvin yöresinin coğrafi etüdü* (Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Doğanay, H., Orhan, F. (2014). Şavşat'ta geleneksel köy meskenleri ve başlıca sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), s.273-297.
- Doğanay, H., Orhan, F. (2016). *Türkiye beşerî coğrafyası*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Domosh, M., Neumann, R. P., Price, P. L. and Jordan-Bychkov, T. G. (2010). *The human mosaic a cultural approach to human geography*. New York: W. H. Freeman and Company.
- Duncan, J. S., Lambert, D. (2004). *Landscapes of home, a companion to cultural geography* (Edt: James S. Duncan, Nuala Johnson, Richard Schein), U.S.A: Blackwell Publishing.
- Eminağaoğlu, Ö., 2015, *Artvin'de orman varlığı*. Eminağaoğlu, Ö. (ed.), *Artvin'in Doğal Bitkileri* içinde (s.53-60). İstanbul: Promat Yayıncılık.
- Eruzun, C. (1972). Artvin ve çevresinde halk mimarisi, *Mimarlık Dergisi*, 104, s.51-58.
- Karpuz, H. (1993). *Türk İslam mesken mimarisinde Erzurum evleri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Köse, A. (2007). Balıkesir çevresinde geleneksel kırsal avlu peyzajı ve değişimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18, 7-38.
- Orhan, F. (2019). *Kültürel coğrafya özellikleri ve turistik potansiyeli açısından geleneksel Artvin evleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özgüner, O. (1970). *Köyde mimari-Doğu Karadeniz*. Ankara: ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Apa Ofset Basımevi.
- Rapoport, A. (1969). *House form and culture*. London: Prentice Hall Inc.
- Sayan, Y. (1997). *Uşak evleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Şenel, V. (2002). *Gümüşhane evleri*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Tanoğlu A. (1969). *Nüfus ve Yerleşme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, Taş Matbaası.
- Tarkan, M. T. (1973). *Rize-Hopa yöresi coğrafi etüdü*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, Atatürk Üniversitesi Basımevi.
- Tuna, C. (2008). *Orta Karadeniz bölgesi sahil kesiminde geleneksel mimari*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tunçdilek, N. (1967). *Türkiye iskân coğrafyası kır iskânı-köy altı iskân şekilleri-*. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Tümertekin E., Nazmiye Ö. (2011). *Beşerî coğrafya, insan-kültür-mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz B. S., Gülibrahimoğlu, İ., Konak, O., Yazıcı, E. N., Köse, Z., Yaprak, S., Çuvalcı, F., Saraloğlu, A., Tosun, C. Y. (1998). *Artvin ilinin arazi kullanım potansiyel haritası*, Ankara: MTA Genel Müdürlüğü.
- Zaman, M. (1995). Tonya (Trabzon) ilçe merkezinde mesken tipleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 1, s.495-508.